

Kétségtelen, hogy mindegyik ismertetett esetben a külső tényezők közvetlen hatása az, a mely a szervezetet felületének megnagyítására kényszeríti, úgy, mint a repülő állatokon is észleljük. De ez alig több a jelenségek megfigyelésénél, némely kapcsolat megállapításánál, ellenben az alakító okok maguk eddig még ismeretlenek.

DR. ABONYI SÁNDOR.

A Linné-féle nomenclatura kiépítéséről.

RHUMBLER, L., *Über eine zweckmässige Weiterbildung der LINNÉ-schen binären Nomenklatur.* — Zoologischer Anzeiger, 36. Bd., 1910, p. 453--471.

Míg a zoologusok azon fáradoznak, hogy a zoologiai nomenclaturát minél biztosabb alapokra fektessék, különösen hat a fenti cím alatt megjelent dolgozat, melyet szerzője a gráci VIII. nemzetközi zoologiai kongresszuson adott elő.

Kétségtelen, hogy a fölvetett kérdéshez sokan fognak hozzászólni, de nem hiszem, hogy akadna valaki, a ki ezt a változtatást pártolná. Mert miről is van szó tulajdonképen? Arról, hogy az eddig használatban volt állatneveket kivétel nélkül megváltoztassuk azért, hogy egy nevet hallva (jobban mondva látva), rögtön tisztában legyünk a szóban lévő állat rendszertani és termőhelyével. Nem tekintve azt, hogy ez a nomenclatura mai értelemben vett állandóságának teljes megdöntését jelentené, egyrészt hamisításhoz vezet, másrészt legalább az én egyéni jóizlésemet sérti is.

Szerző szerint a LINNÉ-féle nomenclatura nagy hátránya, hogy a genus-névből sohasem lehet tudni az illető alak rendszertani helyét. Állítólag már LINNÉ is érezte ezt a hátrányt s ezt RHUMBLER abból következteti, hogy LINNÉ a rendszer egyes csoportjait hasonló hangzású végzetekkel, úgynevezett «systematikai jelekkel» látta el.

Főlemlíti erre vonatkozólag a lepkéknél használatos *aria, ata, ana, ella* végzeteket.

Hosszabb bevezetés után, melyben álláspontját kifejti és az újítás szükségességét elfogadhatóvá tenni igyekszik, áttér javaslata velejének ismertetésére, melyet röviden a következőkben foglalhatok össze.

A nemek nevei latin eredetűek, vagy ha görögből származnak, latinizálva vannak. Ezeket azután a latinban leggyakoribb *us* vagy *s*, *a* és *um* végzetekkel látja el. A modernizált genus-nevek

(melyeknek jelzése: $m!^1$), a fölvelt három osztályban a következőképpen végződnenek: a gerinczeseké *us*-ra vagy *s-re*, a gerinczteleneké *a*-ra és a *Protozoák*-é *um*-ra.

A gerinczesek család- és csoportneveit a többes szám megfelelő végzete az *i*, a gerincztelenekét *ae*, a *Protozoák*-ét *ia* jelezni. (A *Protozoák*-ra voltaképpen a semlegesnek megfelelő *a* végzetet kellene használni, de ez a gerincztelenek genus-neveire már le van foglalva.) Hogy a fossilis alakokat a ma élőktől meg lehessen különböztetni, neveik végzete elé *o*-t tennék, minek megfelelően a végzetek *os* vagy *ous*, *oa* és *ooum* lenne.

A további felosztásra az abc-t használja fel oly módon, hogy a systematikai sorrendben a legalsó fokon álló genusok neve elé *A* betűt, a következő elé *B* betűt, stb. tesz. A modernizált genus-név első betűje tehát azt az osztályt jelzi, melybe a genus tartozik. A gerinczesek osztályában tehát a halak genusai *A*-val, a kétélűekéi *B*-vel, a hullókéi *C*-vel, a madarakéi *D*-vel s az emlősökéi *E*-vel kezdődnek. Hogy már most az egyes rendekre is ráismerhessünk, második betűnek a rend mostani nevének kezdőbetűjét tesszük, figyelve arra, nehogy két rendnév ugyanazzal a két betűvel kezdődjék. Így az emlősök sorában az *Ornithodelphia* név *Eornithodelphi*-re változik, *Allotheriá*-ból *Eallotheroi* lesz, *Marsupialiá*-ból *Emarsupiali*, *Pinnipediá*-ból *Edigiteremi* n! (Az n! jelzés azt jelenti, hogy a név új.) Voltaképpen *Epinnipedi*-t kellene írni, de ezt a nevet meg kellett változtatni a *Primates* helyett használandó *Eprimati* miatt, t. i. a «systematikai jel» mindkét rendben *Ep* volna.

Áttérve a nemekre, az *Ornithorhynchus* ezentúl *Eornithorhynchus* (*E*=emlős, *o*=*Ornithodelphia*), a *Didelphys Emdidelphys* (*E*=emlős, *m*=*Marsupialia*), a *Gorilla Epgorillus* (*E*=emlős, *p*=*Primates*) lesz.

A rovarok jele az *Y* s így az *Orthopterák*-jele *Yo*, a *Coleopterák*-é *Yc*, a *Dipterák*-é *Yd*, a *Lepidopterák*-é *Yl*, stb. lesz. A genusnevek ennek megfelelően így hangzanának: *Morphocarabus* helyett *Ycmorphocaraba*, *Tabanus* helyett *Ydtabana*, *Gryllus* helyett *Yogrylla*, *Papilio* helyett *Ylpapilia*.

Nehogy a nevek túlságosan meghosszabbodjanak, a szerző a nevek összevonását ajánlja. Például *Anthropopithecus*-t a javaslat szerint *Epanthropopithecus*-nak kellene írni, de RHUMBLER nyugodt lélekkel *Epanthropithecus*-t ír s *Eornithorhynchus* helyett *Eornirhynchus*-t.

¹ Ha nemcsak a genus-, hanem a species-név is modernizálva van, az *m* mellé két felkiáltójelet teszünk, tehát: $m!!$

De megeshetik az is, hogy a különféle jelzések következtében egyes nevek kimondhatatlanokká válnak; pl. a *Crocodylus* nem új neve *Crocodylus* volna, a mennyiben a *c* betű a hüllőket, az *l* betű pedig a *Loricatá*-kat van hivatva eszünkbe juttatni. Ezen már most úgy segít, hogy oda, a hol a mássalhangzók összetorlódnak «közöm-böshangzókat» iktat be, s ily módon a *Crocodylus*-ból *Clicrocodylus* lesz.

A fajok nevei a szerint, a mint gerinczesekre, gerinctelenekre vagy *Protozoák*-ra vonatkoznak, *us* vagy *s*, *a* és *um* végzetűek lesznek. De ez nem elég! A névnek jeleznie kell a földrészt is, a hol az illető állat előfordul. Erre a célra a magánhangzókat használja föl s ezek jelentése a következő: *a* = Ázsia, *e* = Északamerika, *e* = Dél-amerika, *i* = Afrika, *o* = Európa, *u* = Ausztrália, *ü* = kozmopolita, *y* = hazája ismeretlen; a tengerek jelzésére mássalhangzókat használ: *s* = Csendes-Tenger, *n* = Indiai oczeán, *h* = arktikus-tenger, *p* = antarktikus-tenger, *q* = a termőhely ismeretlen. Összetételben: *ae* = Ázsia és Északamerika, *aju* = Ázsia, Afrika, Ausztrália, stb. E mellett van még egy egész sorozat kombinált betű, milyenekkel a nyomdák nincsenek fölszerelve, ezeket tehát külön erre a célra kellene vésni és önteni; a szerző dolgozatában ezek jelekből és betűkből vannak összeállítva, a mi a nyomáson nagyon is meglátszik.

Hogy a földrészekben és tengereken belül az egyes vidékeket is érzé-
kíthesse, a következő jeleket használja: \cap = észak, \cup = dél, \curvearrowright = nyugat, \curvearrowleft = kelet, — = valamely vidéknek a középső része, ~ = az egész terület, •• = helyenként való előfordulás.

Mint hogy most már tisztában vagyunk azzal, mi módon kell a mostani neveket modernizálni, illusztráljuk ezt néhány példával.

Mostani név.

Modernizált név.

Anasa tristis DE GEER. =

Yranasa etrista DE GEER. *m!!* =
észak-amerikai *Rhynchota*. (*Y* = ro-
var, *r* = *Rhynchota*, *e* = Észak-
amerika, *a* = a gerinctelenek nevé-
nek végzete.)

Brachalletes palmeri DE VIS. =

Embrachaltos üpalmeros DE VIS. *m!!*
kihalt erszényes Dél-Ausztráliából.
(*E* = emlős, *m* = *Marsupialia*, *o* =
a végzetben fossilis állat jele, *ü* =
Ausztrália déli része.)

Pachynodon reverendus AM. =

Eupachnodontos èreverendus AM.
m!! fossilis patás Délamerika keleti

részből. (*E* = emlős, *u* = *Ungulata*, *o* = fossilis, *ē* = Délamerika keleti része.)

Chanilobus tuberculatus FORST. = *Echanilobus utuberculatus* FORST. *m!!* kelet-ausztráliai denevér. (*E* = emlős, *c* = *Chiroptera*, *ū* = Kelet-Ausztrália.)

Említettem, hogy ez az eljárás hamisításhoz vezet. RHUMBLER az összes neveket megváltoztatja, elferdíti, megrövidíti, de autornak odateszi az első leírót. Azt hiszem, hogy ez ellen mindenkinek teljes erejéből tiltakoznia kell, már csak a józólés szempontjából is.

DR. KERTÉSZ KÁLMÁN.

Szakosztályunk ülésai.

159. ülés. (1911 január 13.)

DR. HORVÁTH GÉZA elnök üdvözli a megjelenteket és megnyitja az ülést, melynek tárgysorozata értelmében

1. DR. ABONYI SÁNDOR «WESENBERG-LUND *plankton elmélete*» címen a szerző legújabbán megjelent munkáját ismerteti. Megjelent a mostani füzetünkben.

Az előadáshoz IFJ. DR. ENTZ GÉZA szólott hozzá s kiemelte, hogy az ő megfigyelései WESENBERG-LUND-étől teljesen eltérő eredményre vezettek. Fölszólaló szerint a plankton-szervezetek megjelenésében, elterjedésében, variálásában nem a víz hőmérséklete játszsza a legfontosabb szerepet, hanem egyéb tényezők, és pedig első sorban a víz nitrogéntartalma. WESENBERG-LUND elmélete értelmében pl. a *Ceratium*-oknak a legnagyobbaknak, leghosszabb függelékekkel fegyverzetteknek kellene lenniök nyáron, a legmelegebb évadban, holott azok április végén és május elején a legnagyobbak. A vizsgálatok kiderítették, hogy északon a plankton fajainak száma csekély, ellenben egyedszáma óriási, míg a trópusokon megfordítva van. A trópusok alagzadagsága alkalmasint a klíma folyománya, az északi vidékek viszonylagos szegénysége ellenben minden valószínűség szerint azon fordul meg, hogy a hidegebb tengerek baktériumainak csekélyebb száma miatt csekélyebb a víz nitrogéntartalma, a mi természetesen nem maradhat hatás nélkül a plankton-szervezetek táplálkozására sem.

2. DR. KERTÉSZ KÁLMÁN «RHUMBLER *javaslata a LINNÉ-féle nomenclatura kiéptetéséről*» című előadását terjesztette elő. Az előadást mostani füzetünk hozza.

Az előadáshoz ID. DR. ENTZ GÉZA, DR. HORVÁTH GÉZA és DR. RÁTZ ISTVÁN szólott hozzá, a kik egy véleményen vannak az előadóval abban a tekintetben, hogy RHUMBLER javaslata czélszerűtlen és teljesen fölösleges, mivel a LINNÉ-féle nomenclatura teljesen megfelel a rendszertani zoologia céljainak s ha a nomenclatura nehézségeit érzik is a zoologusok, oka nem annak tökéletlenségében rejlik, hanem abban, hogy az egymás után következő kongresszusok a nomenclatura tekintetében homlokegyenest ellenkező határozatokat hoztak, a melyek már eddig is rengeteg zavart okoztak, úgy hogy ebben a tekintetben a józan belátás által megszabandó megállapodásokra már csakugyan égető szükség van.